

Aanvullend Ecologisch Onderzoek 'Hofjes van Dronen' Bodegraven m.b.t. vleermuizen

Colofon

Titel	Aanvullend Ecologisch Onderzoek Hofjes van Dronen te Bodegraven
Projectnummer	20A056-2
Datum uitgave	Oktober 2020
Samengesteld door	██████████, adviseur Watersnip Advies ██████████, senior adviseur Watersnip Advies
Foto's	Watersnip Advies
Naam en adres opdrachtgever	Janssen de Jong Projectontwikkeling B.V. Postbus 3119 3502 GC Utrecht
Contactpersoon opdrachtgever	██████ ██████

Alle auteursrechten ten aanzien van dit rapport worden uitdrukkelijk voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Watersnip Advies, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	1
2	WETTELIJK KADER	3
2.1	Europese richtlijnen	3
2.2	Landelijk natuurbeleid- en wetgeving	3
2.2.1	<i>Wet Natuurbescherming 2017 (Wnb)</i>	<i>3</i>
3	LOCATIEBESCHRIJVING	7
3.1	Huidige situatie.....	7
3.2	Plannen	8
3.3	Vleermuizen in relatie tot het plangebied.....	8
4	METHODE EN MATERIALEN	9
4.1	Methode.....	9
4.1.1	<i>Onderzoek Vleermuizen</i>	<i>9</i>
5	RESULTATEN.....	11
5.1	Vleermuizen	11
5.1.1	<i>Veldbezoek 1 Donderdagavond 28 mei 2020</i>	<i>11</i>
5.1.2	<i>Veldbezoek 2 Vrijdagochtend 12 juni</i>	<i>12</i>
5.1.3	<i>Veldbezoek 3 Maandagavond 13 juli</i>	<i>13</i>
5.1.4	<i>Veldbezoek 4 Donderdagavond 20 augustus</i>	<i>14</i>
5.1.5	<i>Veldbezoek 5 Donderdagavond 17 september</i>	<i>15</i>
6	CONCLUSIES	17
6.1	Conclusies waarnemingen	17
6.2	Sloop en nieuwbouw	18
7	ADVIES.....	19
7.1	Aanvraag ontheffing verboden is mogelijk.....	19
7.2	Schade voorkómen	19
7.3	Algemene Zorgplicht	20
7.4	Aanbevelingen.....	20
8	FOTO'S VAN DE GEBOUWEN IN HET PLANGEBIED.....	23
9	BRONNEN.....	27

1 Inleiding

Janssen de Jong Projectontwikkeling B.V. is voornemens, in samenwerking met Slokker Vastgoed en Brookland, in Bodegraven het voormalige bedrijventerrein Dronenhoek te herontwikkelen. Het bedrijventerrein wordt herontwikkeld naar een nieuw woongebied, genaamd 'Hofjes van Dronen'.

In de maanden mei tot en met september 2020 heeft op het bovengenoemde bedrijventerrein aanvullende ecologisch onderzoek plaatsgevonden m.b.t. vleermuizen, uitgevoerd door gekwalificeerde medewerkers van Watersnip Advies. Ten aanzien van de vleermuizen heeft Watersnip Advies in juni 2020 een bouwkundige inspectie uitgevoerd om te bepalen of de gebouwen geschikt zijn voor vleermuizen (*zie Watersnip Advies-rapport 20A056 Ecologisch onderzoek 'Hofjes van Dronen' te Bodegraven*). Hierbij konden verblijfplaatsen voor vleermuizen niet uitgesloten worden. De bevindingen in het genoemde rapport zijn de grondslag voor het aanvullend ecologisch onderzoek naar de aanwezigheid van vleermuizen.

Er is gewerkt volgens de juridisch erkende Kennisdocumenten van BIJ12 en het Vleermuisprotocol 2017 van de Gegevensautoriteit Natuur'.

In deze rapportage wordt beschreven hoe het ecologisch onderzoek is uitgevoerd, wat de bevindingen zijn van dit onderzoek en de daarbij behorende conclusies en aanbevelingen.

2 Wettelijk kader

2.1 Europese richtlijnen

Binnen de Europese Unie vormen de Natura2000-gebieden een netwerk van beschermde natuur. Het doel van deze gebieden is het behoud van de biodiversiteit in Europa. Het beschermen van kwetsbare planten en dieren en hun leefgebieden is hierbij het uitgangspunt. Deze richtlijnen zijn in Europa uitgewerkt in de Vogel- en Habitatrichtlijn. In de Nederlandse wetgeving zijn deze geïmplementeerd in de Wet Natuurbescherming. Deze wet is van kracht geworden op 1 januari 2017.

2.2 Landelijk natuurbeleid- en wetgeving

2.2.1 Wet Natuurbescherming 2017 (Wnb)

In de Wet Natuurbescherming zijn per 1 januari 2017 drie wetten opgenomen, te weten de *Natuurbeschermingswet*, *Flora- en faunawet* en *Boswet*.

Natura2000-gebieden

In Nederland zijn gebieden aangewezen als speciale beschermingszones. Deze gebieden vallen onder de Vogelrichtlijn en/of de Habitatrichtlijn en worden aangeduid als Natura2000-gebieden. Voor deze gebieden zijn instandhoudingsdoelen geformuleerd. Per provincie is het college van Gedeputeerde Staten verantwoordelijk voor het treffen van instandhoudingsmaatregelen en passende maatregelen. Tevens heeft de provincie de bevoegdheid om bijzondere landschappen of bijzondere provinciale natuurgebieden aan te wijzen, mits deze niet reeds onder een Natura2000-gebied vallen.

Activiteiten die mogelijk negatieve gevolgen hebben voor de kwaliteit van de natuurlijke habitats, of habitats van soorten kunnen verslechteren of een significant verstoring effect zouden kunnen hebben op aangewezen soorten binnen een gebied, zijn vergunningsplichtig.

Soorten

De soortenbescherming is bedoeld om in het wild levende planten- en diersoorten te beschermen als er werkzaamheden plaatsvinden in en rond het leefgebied van een soort. In de Wet Natuurbescherming worden drie beschermingsregimes onderscheiden; Europees beschermde soorten vallen onder beschermingsregimes soorten "Vogelrichtlijn (wnb-vrl) en beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn" (wnb-hrl) en nationaal beschermde soorten vallen onder beschermingsregime "andere soorten" (wnb- andere soorten).

Werkzaamheden die schade kunnen veroorzaken aan soorten zijn, o.a; (ver)bouwen, slopen, of wegen aanleggen, water dempen en graven. Voor werkzaamheden die geen schade veroorzaken aan beschermde soorten, hoeft vooraf niets geregeld te worden. Als het echter onmogelijk is om schade aan beschermde soorten te voorkomen, dan moet vooraf bepaald worden of er een vrijstelling geldt of dat er een ontheffing moet worden aangevraagd. De voorwaarden verbonden aan een vrijstelling of ontheffing zijn afhankelijk van de mate van bescherming van de planten- en diersoorten die binnen het plangebied voorkomen.

Wanneer in geval van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting geen schade ontstaat aan beschermde planten en dieren, is het mogelijk te werken met een goedgekeurde gedragscode die toepasbaar is voor de geplande activiteiten en de aangetroffen soorten. Indien dit niet het geval is en er schade ontstaat aan beschermde soorten dient een ontheffing te worden

aangevraagd. Ontheffingen worden aangevraagd bij de provincie. De voorwaarden verbonden aan een vrijstelling of ontheffing zijn afhankelijk van de mate van bescherming van de planten- en diersoorten die binnen het plangebied voorkomen. Een ontheffing wordt alleen toegekend als de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar brengen.

Door het nemen van (mitigerende) maatregelen kan een ontheffingsaanvraag in de meeste gevallen voorkomen worden. Deze maatregelen dienen voorafgaande aan de werkzaamheden uitgevoerd te worden om zo de functionaliteit van het plangebied voor de beschermde soort(en) ten allen tijden te behouden. Het gaat daarbij dus om het voorkómen van schade (zie figuur 1).

Deze mitigerende maatregelen dienen opgesteld te worden door of in samenwerking met een ter zake kundige.

Ook het integreren van ecologische maatregelen in onderdelen van het plan met het oog op consolideren van het leefgebied voor populaties kan een ontheffingsaanvraag voorkomen.

Figuur 1: Stappenplan onderzoek Wet natuurbescherming (Bron: www.regelink.net)

Algemene zorgplicht (artikel 1.11)

Voor Natura2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende planten- en diersoorten geldt de algemene zorgplicht. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen kan hebben voor Natura2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en flora en/of fauna, deze handelingen achterwege dient te laten, of verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden

gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. De zorgplicht kan gezien worden als algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

Houtopstanden, hout en houtproducten

Het is verboden om een houtopstand buiten de grenzen van de bebouwde kom geheel of gedeeltelijk te kappen, zonder hier voorafgaande aan de werkzaamheden melding van te doen bij Gedeputeerde Staten. Indien er houtopstand gekapt moet worden geldt er een herplantplicht.

Let wel, hakhoutbeheer geldt als bestendig beheer. Het gaat om kappen ter verwijdering op korte of langere termijn.

In hoofdstuk 5 worden de resultaten van het onderzoek naar vleermuizen beschreven.

Er wordt een klein aantal bomen gekapt en struiken verwijderd. Er is geen sprake van het kappen van houtopstanden. De herplantplicht in het kader van de Wet Natuurbescherming is daarom niet aan de orde.

3 Locatiebeschrijving

3.1 Huidige situatie

Het plangebied ligt in de kilometervakken met de Amersfoortse coördinaten: 110,454/455.

Het plangebied omvat het bedrijventerrein Dronenhoek in Bodegraven. Aan de westzijde ligt de druk bereden N11. Tussen de N11 en het bedrijventerrein is een groenstrook met bomen en struiken. Aan de noordwest kant van het plangebied staan een aantal huizen aan de Dronenhoek met veel groen rondom de huizen. Aan de noordoostzijde ligt de spoorlijn Alphen aan den Rijn-Woerden met tussen de spoorlijn en de bebouwing veel groen. Aan de oostzijde grenst het plangebied aan de Dronensingel met een bomenrij van lindes en een deel van de Oud Bodegraafsweg richting de spoorwegovergang. De Oud Bodegraafsweg loopt dwars door het plangebied. Hier staan twee rijen huizen met bomen aan de noordkant van de Oud Bodegraafsweg. Aan de zuidzijde van het plangebied staan woonhuizen aan de straat genaamd Lindehof.

De bestrating op het industrieterrein bestaat uit asfalt, straatklinkers en betonplaten. De bebouwing in het plangebied is divers van aard. Oud Bodegraafsweg 78 (pand 1) omvat een bedrijfspand waarin diverse bedrijven gevestigd zijn. Op het buitenterrein ligt voornamelijk opslag van hout. Oud Bodegraafsweg 79 (pand 2) is een voormalig pand van een distributiecentrum dat aansluit op het pand aan Jacob Vreekenplein 1 (pand 3). Dit pand wordt gedeeltelijk gebruikt als opslag en staat voor het grootste deel leeg. Dronensingel 1 (pand 4) is het pand van voormalig koekjesfabriek van Van Welzen. Hier is aan de kant van de Dronensingel nu een sportschool gevestigd. Het pand wordt verder gebruikt voor opslag van diverse goederen. Binnenweg 2-4 (pand 5) omvat gebouwen van een (interieur)bouwbedrijf (nummer 4) en een woning (nummer 2). Zie voor foto's van de gebouwen in het plangebied: Hoofdstuk 8.

455

454

110

111

Figuur 1: Ligging plangebied (rode contour)

Figuur 2: Het plangebied met de panden 1-5

3.2 Plannen

Samen met Slokker Vastgoed en Brookland herontwikkelt Janssen de Jong Projectontwikkeling B.V. voormalig bedrijventerrein Dronenhoek tot woonwijk. Het nieuwe woongebied krijgt de naam 'Hofjes van Dronen'. Het gebied ligt rond Oud Bodegraafseweg 78 en 79, Jacob Vreekenplein 1, Binnenweg 2-4 en Dronensingel 1 te Bodegraven. Ook de Oud Bodegraafseweg in het plangebied wordt heringericht. De bomen in het plangebied blijven grotendeels staan en na de herinrichting worden er bomen bij geplant.

3.3 Vleermuizen in relatie tot het plangebied

In Nederland komen circa 16 verschillende soorten vleermuizen voor, waarvan 7 soorten min of meer algemeen zijn en 9 soorten zeldzaam tot zeer zeldzaam. Daarnaast zijn 3 soorten uit Nederland verdwenen en 2 soorten als dwaalgast waargenomen. Vleermuissoorten stellen ieder specifieke eisen aan hun leefomgeving en verblijfplaatsen. Zo zijn er soorten die voornamelijk voorkomen in bosgebied en soorten die een min of meer verstedelijkte omgeving prefereren. Daarnaast zijn er soorten die gedurende de dag in bomen of in gebouwen verblijven.

Om de relevante vleermuissoorten voor het plangebied in te kunnen schatten is een bureaustudie uitgevoerd. Uit de bureaustudie blijkt dat er verschillende beschermde vleermuissoorten voorkomen in de omgeving van het plangebied, zoals Gewone dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Ruige dwergvleermuis (0-1 km), Baardvleermuis, Kleine dwergvleermuis, Laatvlieger en Watervleermuis (1-5 km).

Rapport Ecologisch onderzoek 'Hofjes van Dronen' te Bodegraven, Watersnip Advies-rapport 20A056-1, bladzijde 17:

Er verdwijnt een klein aantal bomen op het midden van het bedrijventerrein langs de Oud Bodegraafseweg. In de nieuwe plannen zullen ook nog nieuwe bomen aangeplant worden. Dit zal de functie van het foerageergebied niet aantasten aangezien de belangrijkste bomen waarbij gefoerageerd wordt blijven staan. Dit foerageren betreft voornamelijk de lindes die aan de Dronensingel staan, de bomenrij langs de N11 en de bomen bij woningen aan de Dronenhoek. Uit het reeds opgestarte aanvullende onderzoek met betrekking tot vleermuizen is gebleken dat de lindes een sterke functie als foerageergebied hebben voor de aanwezige vleermuizen. Er is in pand 4 een vleermuisverblijf aangetroffen waarvan is waargenomen dat de vleermuizen intensief jagen bij de lindes zowel tijdens het uitvliegen als tijdens het zwermen in de ochtend. Met deze lindenlaan dient dan ook zeer zorgvuldig te worden omgegaan.

Conclusie:

De aanwezigheid van vleermuizen kan niet worden uitgesloten met name het pand aan de Dronensingel 1 en Binnenweg 2 en 4. Het aanvullend onderzoek met betrekking tot vleermuizen is reeds opgestart.

4 Methode en materialen

4.1 Methode

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de actuele kennisdocumenten voor de Huismus, Gierzwaluw en vleermuizen van BIJ12. Voor vleermuizen is het Vleermuisprotocol 2017 van de Gegevensautoriteit Natuur gevolgd. In mei tot en met september 2020 hebben deskundige medewerkers van ecologisch adviesbureau Watersnip Advies meerdere veldbezoeken (zie schema) gebracht binnen de voorgeschreven tijdsperioden voor bovengenoemde soorten. De onderzoeken zijn uitgevoerd door [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] en [REDACTED]. De resultaten van deze bezoeken zijn verwerkt tot korte veldverslagen die vervolgens zijn gebruikt als basis voor hoofdstuk 5 'Resultaten'.

4.1.1 Onderzoek Vleermuizen

Naar aanleiding van de bureaustudie is gebruik gemaakt van de kennisdocumenten van de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse dwergvleermuis en Watervleermuis van BIJ12. Deze kennisdocumenten zijn gekoppeld aan het 'Vleermuisprotocol 2017' van de Gegevensautoriteit Natuur, die gebruikt is als richtlijn. In het plangebied zijn enkel de vaste rust- en verblijfplaatsen van toepassing. In eerste instantie richt het onderzoek zich op kraamverblijfplaatsen, zomerverblijfplaatsen en paarverblijfplaatsen.

Er is gebruik gemaakt van de volgende materialen:

- Pettersson D200 batdetector
- Roland Edirol R-05 opnamerecorder
- Herkenning van Nederlandse Vleermuissoorten aan hun Geluid (CD + boek) van de Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierenbescherming
- Sterke zaklampen

De resultaten van het veldbezoek zijn vastgelegd in veldverslagen welke vervolgens de basis vormen voor de rapportage.

datum	tijd (uur)	Type onderzoek	weertype
28-05-20	21.45-23.45	Avondbezoek kraam-zomerverblijfplaats	14°C, helder, wind N2
12-06-20	03.20-05.20	Ochtendbezoek kraam-zomerverblijfplaats	15°C, bewolkt, droog, wind N2
13-07-20	21.55-23.55	Avondbezoek kraam-zomerverblijfplaats	18°C, bewolkt, droog, wind W2
20-08-20	22.00-24.00	Avondbezoek paarverblijfplaats	25°C, zwaar bewolkt, wind Z2, onweersbui van 22.45-23.00 u
17-09-20	20.50-22.50	Avondbezoek paarverblijfplaats	13°C, helder, wind NO3

- Zomerverblijf Gewone dwergvleermuis
- Foeragerende/passerende Gewone dwergvleermuis
- Baltsende Gewone dwergvleermuis
- Mogelijk paarverblijf Gewone dwergvleermuis
- Foeragerende/passerende Laatvlieger

Figuur 3: Waarnemingen vleermuizen in en rond het plangebied, geclusterd

5 Resultaten

5.1 Vleermuizen

Het onderzoek naar het voorkomen en gebruik van de vleermuizen binnen het plangebied is uitgevoerd volgens de in 4.1.1 beschreven methode. In mei tot en met september zijn vijf veldbezoeken, op de fiets vanwege de grootte van het plangebied, uitgevoerd. Het onderzoek is gericht op het uitsluiten of aantonen van de volgende verblijfplaatsen:

- Kraamverblijfplaatsen
- Zomerverblijfplaatsen
- Paarverblijfplaatsen

Kraamverblijfplaatsen en zomerverblijfplaatsen

Kraamverblijfplaatsen worden in het voorjaar/begin zomer gebruikt door grote groepen dragende en zogende vrouwelijke dieren. Zomerverblijfplaatsen worden gebruikt door kleinere groepen of solitaire dieren die niet actief zijn in de voortplantingscyclus. Monitoring van deze beide verblijfplaatsen kan parallel plaats vinden, echter is de periode voor kraamverblijfplaatsen korter. Er is op vleermuizen geïnventariseerd middels zicht en geluid. De visuele inspectie is uitgevoerd door de panden te observeren op in- en uitvliegbevingen. Tevens is gebruik gemaakt van een batdetector en opname apparatuur om soorten te kunnen onderscheiden.

Paarverblijfplaatsen

Paarverblijfplaatsen worden in het najaar gebruikt om zich in voort te planten. Mannetjes bakenen een territorium af door al vliegend de sociale roep te verspreiden om het territorium af te bakenen. Rond de toegang van het paarverblijfplaatsen wordt vaak door meerdere dieren op korte afstand gevlogen, ook wel zwermen genoemd. Er is op paarverblijfplaatsen geïnventariseerd middels zicht en geluid. De visuele inspectie is uitgevoerd door de panden te observeren op in- en uitvliegbevingen. Tevens is gebruik gemaakt van een batdetector en opname apparatuur om soorten en typen roepen te kunnen onderscheiden.

5.1.1 Veldbezoek 1 Donderdagavond 28 mei 2020

Op twee punten in het plangebied werden deze avond veel signalen waargenomen met de batdetector en visueel.:

- a. De meest intensief gebruikte omgeving lag bij de oude koekjesfabriek van Van Welzen aan Dronensingel 1 (pand nummer 4).
Ten oosten van dit pand staat een rij lindes met daarnaast een verkeersweg en vervolgens een singel. Langs de lindes werd voortdurend heen en weer gevlogen door gewone dwergvleermuizen. Het ging om tenminste 7 exemplaren en misschien nog meer.
De aanwezigheid van de lindes in combinatie met het water zorgt daar blijkbaar voor een goed insectenaanbod.
In deze omgeving werden ook meerdere gewone dwergvleermuizen gehoord én gezien. Met name vlogen deze aan de zuidzijde van de eerste verdieping van de koekjesfabriek, in de luwte. Dit is waarschijnlijk ook een warmere plek, waar de zon overdag op gestaan heeft.

- b. In de luwte van de houtwal aan de noordzijde van het vrachtwagenparkeerterrein met distributiecentrum (nummer 2). Hier bevindt zich een kleine bungalowwijk met vijvers en tuinen en veel hoge bomen. Hier werd vanaf 22.20 uur ook continue het signaal van gewone dwergvleermuizen waargenomen. Deze jaagden hier langdurig tot het einde van het veldbezoek.

Een andere luwe plek, bestaande uit een inham tussen kantoorpanden aan de Oud Bodegraafseweg (tussen nummer 2 en 3) werd eveneens geschikt en aantrekkelijk geacht voor vleermuizen. Het betreft een ruimte met veel natuurlijke vegetatie, vooral bestaande uit braamstruiken. Hier werd echter geen enkele beweging van vleermuizen geregistreerd. Er werd gedurende de waarnemingsperiode door het gehele gebied gefietst met de batdetector en gelet op geluiden en zichtbeelden van vleermuizen. Deze werden alleen nog enige tijd, ongeveer tien minuten lang waargenomen achter de hekken van het distributiecentrum (nummer 2) aan de noordwestzijde van de Oud-Bodegraafseweg waar enige spontaan opgekomen struiken staan. Het betrof hier eveneens de Gewone dwergvleermuis.

Vogels:

In het plangebied werden kauwtjes waargenomen, in kleine aantallen, steeds maar één of twee. Verder werd de Merel gehoord op de kantoorpanden bij de beschutte binnenplaats. Verder werden geen vogels aangetroffen.

Conclusie:

Tijdens dit veldbezoek werden alleen exemplaren van de Gewone dwergvleermuis aangetroffen in het plangebied.

Er werd geen contact met de gebouwen gemaakt. De lindes langs de Dronensingel zijn erg in trek als foergergebied.

Figuur 4: De lindes tegenover Dronensingel 1

5.1.2 Veldbezoek 2 Vrijdagochtend 12 juni

De eerste Gewone dwergvleermuis werd waargenomen om 03.50 uur aan de Binnenweg, deze vloog langs pand nummer 5 in de richting van de Oud Bodegraafseweg. Om deze tijd, net voor het aanbreken van de dag, begon een Merel te zingen. Om 04.10 uur werden twee foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen bij de lindes aan de Dronensingel tegenover pand nummer 4. Aan het Jacob Vreekenplein (tussen nummer 2 en 3) waren een Merel en een Zanglijster om 04.10 uur zingend actief. Er waren meerdere zanglijsters actief in het plangebied, ook aan de westkant van het deel van het plangebied met nummer 1. Om 04.30 uur werden twee gewone dwergvleermuizen dicht in de buurt van nummer 4 aangetroffen.

In de tussentijd werden langs Binnenweg, Lindehof en Oud Bodegraafseweg af en toe passerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Bij de Dronenweg (langs de westkant van nummer 1) werd geen activiteit waargenomen. Bij de Dronenhoek (ten westen en noorden van nummer 2) werd alleen een heel licht signaal van een Gewone dwergvleermuis

waargenomen. Op deze plek staan veel bomen, het is er heel donker, maar bij de woningen is verder geen activiteit waargenomen. Langs de Dronensingel werden gewone dwergvleermuizen waargenomen bij de lindes. Naarmate het lichter werd, werden meerdere foeragerende gewone dwergvleermuizen bij de lindes aangetroffen. Om 4.45 uur werden bij de koekjesfabriek van Van Welzen (nummer 4) aan de noordkant, de zijde aan de Oud

Figuur 5: Ingang aangetroffen zomerverblijf Gewone dwergvleermuis

Bodegraafseweg, zwermende gewone dwergvleermuizen aangetroffen bij de objecten die uit het gebouw steken, waarschijnlijk uitlaten om de warmte af te voeren. Om 04.55 uur waren er geen vleermuizen meer actief bij de zwermplek. Het aantal waargenomen van de gewone dwergvleermuis is ongeveer 5 exemplaren. Om 5.10 uur was het helemaal licht en werden geen vleermuizen meer waargenomen.

Conclusie:

Tijdens dit veldbezoek werden alleen gewone dwergvleermuizen aangetroffen in het plangebied. Er zijn geen andere soorten gehoord of gezien. In het pand nummer 4 is een zomerverblijf aangetroffen van ongeveer 5 à 6 gewone dwergvleermuizen. De lindes aan de Dronensingel ten oosten van nummer 4 is een belangrijke foerageerplek.

5.1.3 Veldbezoek 3 Maandagavond 13 juli

Om 22:19 uur werd aan de noordkant van nummer 4 de eerste foeragerende Gewone dwergvleermuis waargenomen nabij het verblijf wat is geconstateerd op 12 juni. Om 22.22 uur werd weer een exemplaar van de Gewone dwergvleermuis en om 22.40 uur werden twee exemplaren waargenomen. Er zijn geen uitvliegbewegingen waargenomen, het is hier ook lastig te zien in de schemer. Het lijkt erop dat ze tussen de objecten die uit de muur uitsteken en de muur hun ingang hebben. Bij het voorbijgaan van deze plek waren voortdurend exemplaren van de Gewone dwergvleermuis actief aan het foerageren in de ruimte voor de verblijfplaats. Een half uur lang is deze plek gemonitord en waren gewone dwergvleermuizen hier steeds actief. Op de schoorsteen van Dronensingel 1 (nummer 4) overnachtte een Zilvermeeuw die ook steeds even roepend rondvloog als hij werd gestoord. Om 22.22 uur werd een zingende Zanglijster waargenomen langs de Oud Bodegraafseweg in de bomen bij de woonhuizen (tussen nummer 3 en 4).

Op het Jacob Vreekenplein (tussen 2 en 3) werd om 22.30 uur kort een foeragerende Gewone dwergvleermuis boven het groen wat op het pleintje groeit waargenomen. Bewoners van de huizen aan de Oud Bodegraafseweg meldden dat er vaak vleermuizen actief zijn boven de achtertuinen.

Langs de N11 werd om 22.45 uur een passerende Gewone dwergvleermuis waargenomen. Om 23.00 uur werd een passerende Gewone dwergvleermuis bij de parkeerplaats bij de Dronenhoek waargenomen (westkant van nummer 2).

Om 23.15 uur passeerde een Gewone dwergvleermuis op de Dronensingel (oostkant nummer 4).

Ter hoogte van het Jakob Vreekenplein werd een egel waargenomen die de weg over wilde steken vanaf pand nummer 5 richting het Jakob Vreekenplein (tussen nummer 2 en 3).

Om 23.20 uur passeerde een Gewone dwergvleermuis langs het groen langs de N11.

Op de Binnenweg, om 23.15 uur, passeerden twee exemplaren van de Gewone dwergvleermuis.

Om 23:26 uur passeerde een Gewone dwergvleermuis langs de Dronenweg.

Om 23:30 uur werd een kort foeragerende Gewone dwergvleermuis op de hoek Lindehof/Dronenweg (zuidwestkant nummer 1) aangetroffen.

Om 23.43 uur een foeragerende Gewone dwergvleermuis langs de N11 en boven het terrein van Oud Bodegraafseweg 78 (nummer 1).

Om 23:35 uur werd een kort foeragerende Gewone dwergvleermuis waargenomen op de hoek Lindehof/Dronensingel bij de garageboxen.

Rond deze tijd werd een foeragerende Gewone Dwergvleermuis bij de parkeerplaats bij de Dronenhoek aangetroffen (westkant nummer 2).

Van 23:35-23:55 uur werden zeer regelmatig foeragerende gewone dwergvleermuizen halverwege Dronenweg en de kruising met Lindehof waargenomen (westkant nummer 1).

Om 23.48 uur passeerde een Gewone dwergvleermuis aan de Dronensingel.

Om 23.50 uur werd een passerende Gewone dwergvleermuis aan de Lindehof waargenomen.

Conclusie:

Bij het pand nummer 4 in de hoek van het gebouw aan de kant van de Oud Bodegraafseweg waren tijdens het grootste deel van het veldbezoek langdurig foeragerende gewone dwergvleermuizen actief.

Soms werd een exemplaar terugkerend naar de verblijfplek waargenomen, hierbij vloog hij even rond de ingang van de verblijfplek en vertrok weer. Ook langs dit pand richting de Dronensingel en langs bij de lindes langs de Dronensingel werden Gewone dwergvleermuizen tijdens het hele veldbezoek gezien en gehoord. Langs het groen bij de N11 en aan de Dronenhoek bij het groen waren exemplaren van de Gewone dwergvleermuis steeds actief. Behalve bij pand nummer 4 is er geen contact met de andere gebouwen waargenomen. Er zijn geen andere soorten vleermuizen waargenomen.

5.1.4 Veldbezoek 4 Donderdagavond 20 augustus

Om 22.00 uur werd bij de parkeerplaats aan de Dronenhoek (westkant nummer 2) een passerende Gewone dwergvleermuis gehoord.

Om 22.10 uur werd een passerende Gewone dwergvleermuis bij pand nummer 4 aan de kant van de Oud Bodegraafseweg waargenomen.

Om 22.15 u werd een Laativlieger foeragerend aangetroffen langs het groen langs de N11.

Om 22.24 u werd een Gewone dwergvleermuis roepend aan de Dronensingel waargenomen tegenover pand nummer 4. Om 22.27 uur werd een tweede, foeragerend exemplaar Gewone dwergvleermuis waargenomen.

Om 22.25 u werd een foeragerende Gewone dwergvleermuis langs het groen langs de N11 aangetroffen.

Om 22.35 uur werd een foeragerende Gewone dwergvleermuis aan de Lindehof, ten zuiden van nummer 1 aangetroffen.

Om 22.45 uur trok een onweersbui over, deze was kort en duurde tot 23.00 uur. Direct na onweersbui om 23.00 uur werd een Gewone dwergvleermuis aan Dronensingel (tegenover nummer 4) gehoord.

Om 23.03 uur werd een passerende Gewone dwergvleermuis waargenomen op de hoek

Dronensingel/Oud Bodegraafseweg (tussen nummer 3 en 4).

Om 23.06 uur passeerde een Gewone dwergvleermuis bij nummer 3.

Een Laatvlieger foerageerde rond 23.08 uur kort op de hoek Binnenweg/Oud Bodegraafseweg tussen nummer 4 en 5.

Een Gewone dwergvleermuis foerageerde rond 23.13 uur aan de Dronenhoek ten westen van nummer 2.

Aan de Dronensingel, ter hoogte van nummer 4 bij de lindes, werd om 23.21 uur een roepende Gewone dwergvleermuis aangetroffen, om 23.24 uur werden twee foeragerende gewone dwergvleermuizen en om 23.27 uur werd een roepende Gewone dwergvleermuis aangetroffen.

Om 23.33 uur en om 23.40 uur foerageerde een Laatvlieger op de hoek Dronenweg/Lindehof ten zuidwesten van nummer 1.

Conclusie:

Tijdens dit veldbezoek zijn twee soorten vleermuizen waargenomen: Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger. In alle gevallen zijn alleen geluiden waargenomen, er zijn geen vleermuizen gezien. Er is geen contact met de bebouwing waargenomen. Er is aandachtig gelet op de verblijfplaats bij nummer 4 waar een 'zomerverblijf' is gevonden bij de vorige veldbezoeken. Hier werd nu geen enkele activiteit waargenomen. De lindes langs de Dronensingel zijn een druk bezochte plek door foeragerende en roepende gewone dwergvleermuizen.

5.1.5 Veldbezoek 5 Donderdagavond 17 september

Om 20.59 uur werd een foeragerende Gewone dwergvleermuis langs het groen bij de N11 ten westen van nummer 1 waargenomen.

Minstens vijf minuten lang werd om 21.03 uur een foeragerende Gewone dwergvleermuis aangetroffen bij de lindes langs de Dronensingel.

Om 21.14 passeerde een Gewone dwergvleermuis de Dronenweg langs het groen langs de N11.

Een foeragerende Gewone dwergvleermuis werd om 21:19 uur aangetroffen langs de N11 bij het groen in de Dronenhoek tegenover nummer 2.

Om 21.23 uur passeerde wederom een Gewone dwergvleermuis de Dronenweg langs het groen langs de N11.

Om 21:25 uur foerageerde een Gewone dwergvleermuis aan de Lindehof ten zuiden van nummer 5.

Om 21:29 uur werd een goed zichtbare Gewone dwergvleermuis waargenomen aan de Lindehof ter hoogte van huisnummer 55, ten zuiden van nummer 1.

Een Gewone dwergvleermuis passeerde om 21.30 uur de Dronensingel.

Van 21:38-21:55 uur waren baltsende en foeragerende gewone dwergvleermuizen aan de Dronensingel actief tegenover nummer 4.

Om 21:54 uur werd een roepende Gewone dwergvleermuis op de hoek Dronensingel/Oud Bodegraafseweg aangetroffen.

Van 22:08-22:16 uur werd aan de Lindehof een Gewone dwergvleermuis foeragerend rond een boom en baltsend gehoord en gezien. De vleermuis vloog een aantal keer vlak langs de appartementen ter hoogte van Lindehof 55. Een vermoeden is een verblijfplaats in dit gebouw. In dit pand zijn open stootvoegen aanwezig en het bovenste deel van het pand is afgetimmerd met hout.

Om 22:16 uur werd een roepende Gewone dwergvleermuis op de hoek Dronensingel/Oud Bodegraafseweg gehoord, ten noordwesten van nummer 4.

Langs de lindes bij de Dronensingel werden veel baltsroepen gehoord. Ook aan de Lindehof werden de baltsroepen voortdurend gehoord, aan het eind van het veldbezoek waren ter hoogte van Lindehof 55 twee exemplaren baltsend actief.

Conclusie:

Tijdens dit veldbezoek zijn er alleen gewone dwergvleermuizen waargenomen en gehoord. Het belangrijkste punt is de Dronensingel met twee rijen van lindes. Hier werden bijna voortdurend roepende en foeragerende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Aan de Lindehof zit vermoedelijk een paarverblijf van enkele mannetjes, hier vloog een vleermuis een aantal keer vlak langs het gebouw ter hoogte van nummer 55. De vleermuis had geen enkele belangstelling voor het pand (nummer 1) van het industrieterrein wat grenst aan de Lindehof.

Figuur 6 : Vermoedelijk paarverblijf Gewone dwergvleermuis in het gebouw links tegenover pand nummer 1 (rechts)

6 Conclusies

6.1 Conclusies waarnemingen

Tijdens de vijf inventarisatiemomenten in mei tot en met september 2020 zijn diverse waarnemingen gedaan van vleermuizen (zie figuur 3). In en rond het plangebied zijn vliegbewegingen foeragerend, passerend en zwermend waargenomen van de Gewone dwergvleermuis en een Laatvlieger.

In een van de gebouwen, Dronensingel 1, pand nummer 4 aan de noordkant, is aangetroffen:

- Een zomerverblijf van de Gewone dwergvleermuis, het aantal exemplaren 5 à 6.

Bij de overige panden in het plangebied (nummer 1, 2, 3 en 5) zijn *geen* verblijfplaatsen aangetroffen.

In de bomen zijn *geen* verblijven aangetroffen van boombewonende soorten.

Er is *geen* enkele indicatie dat de gebouwen en met name Dronensingel 1, gebruikt wordt als winterverblijfplaats. Er zijn *geen* activiteiten van vleermuizen waargenomen die verband houden met de panden in het plangebied met betrekking tot paarverblijven. De aanwezigheid van een winterverblijf en paarverblijf in de panden wordt op basis van deze waarnemingen uitgesloten.

Uit het onderzoek is gebleken dat de lindes aan de Dronensingel belangrijk foerageergebied is voor de Gewone dwergvleermuis. Tijdens alle vijf veldbezoeken is veel activiteit in de buurt van deze bomen geconstateerd. Tijdens veldbezoeken in de paartijd van de vleermuizen is geconstateerd dat in de buurt van de lindes zowel foeragerende, mogelijk, vrouwelijke gewone dwergvleermuizen en baltsende gewone dwergvleermuizen gelijktijdig actief waren. Het blijkt dat de lindes voor de paartijd een belangrijke rol vervullen in de voortplanting van de aanwezige gewone dwergvleermuizen. De baltsende mannetjes kunnen gebruik maken van het foerageergebied om vrouwtjes te lokken. Langs de Oud Bodegraafseweg staat een rij bomen langs de woonhuizen. Hier is zeer weinig activiteit waargenomen tijdens de veldbezoeken. Deze bomen vervullen geen belangrijke functie als foerageer- en of migratieroute. De waargenomen soorten op het midden van het bedrijventerrein betreffen slechts enkele waarnemingen. De grootste activiteit lag steeds in de buurt van rijen met bomen langs de Dronensingel en bij het groen langs de N11.

Figuur 7: De Oud Bodegraafseweg gezien richting het westen

6.2 Sloop en nieuwbouw

Het beoogde initiatief in het plangebied betreft de sloop van een aantal gebouwen en de ontwikkeling van een woongebied 'Hofjes van Dronen' op bedrijventerrein Dronenhoek. Door de sloop van één van de gebouwen en het realiseren van nieuwbouw zal overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

- Artikel 3.5.2: opzettelijk verstoren
- Artikel 3.5.4: beschadigen en/of vernielen van voortplantingsplaatsen en/of rustplaatsen

7 Advies

7.1 Aanvraag ontheffing verboden is mogelijk

Vanwege het optreden van de verbodsovertredingen gesteld in de Wet natuurbescherming 3.5.2 en 3.5.4 kan de initiatiefnemer bij het bevoegd gezag (Provincie Zuid-Holland) een ontheffing van de verboden aanvragen.

Provincie Zuid-Holland kan een ontheffing verlenen indien aan een aantal voorwaarden wordt voldaan (Artikel 3.8 lid 5):

- 5 Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:
 - a. er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
 - b. zij is nodig:
 - 1°. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
 - 2°. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
 - 3°. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
 - 4°. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
 - 5°. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben;
 - c. er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Figuur 8: Artikel 3.8 lid 5 van de Wet natuurbescherming (bron: www.wetten.overheid.nl)

Langs deze route is in principe 100% juridische zekerheid te verkrijgen aangaande sloop en nieuwbouw.

7.2 Schade voorkómen

Als schade zoveel mogelijk kan worden voorkómen is dit een serieuze optie. Dit dient dan met uiterste zorgvuldigheid en inzet plaats te vinden. Hierbij moet de volgende route worden doorlopen:

- a. Opstellen activiteitenplan
- b. Realiseren tijdelijke verblijven vóór de sloop
- c. Natuurinclusief bouwen met viervoudig aantal verblijfplaatsen
- d. Opstellen Ecologisch Werk Protocol
- e. Ecologische begeleiding tijdens de sloop en uitvoeringsperiode, begeleiding en uitvoering EWP
- f. Eindrapport met bevindingen

Als wordt gekozen voor deze route blijft enige beperkte juridische onzekerheid aanwezig. Immers, hierbij wordt in de geest van de Wet natuurbescherming gehandeld. Het eindresultaat m.b.t. de integratie zorgt dat de biodiversiteit kwalitatief zeker zo goed kan zijn als in 6.1.

Figuur 9: Stappenplan onderzoek Wet Natuurbescherming (bron: www.regelink.net)

7.3 Algemene Zorgplicht

Voor planten- en diersoorten geldt in het kader van de Wet Natuurbescherming de algemene zorgplicht. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen kan hebben voor flora en/of fauna, deze handelingen achterwege dient te laten of verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. De zorgplicht kan gezien worden als algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt.

7.4 Aanbevelingen

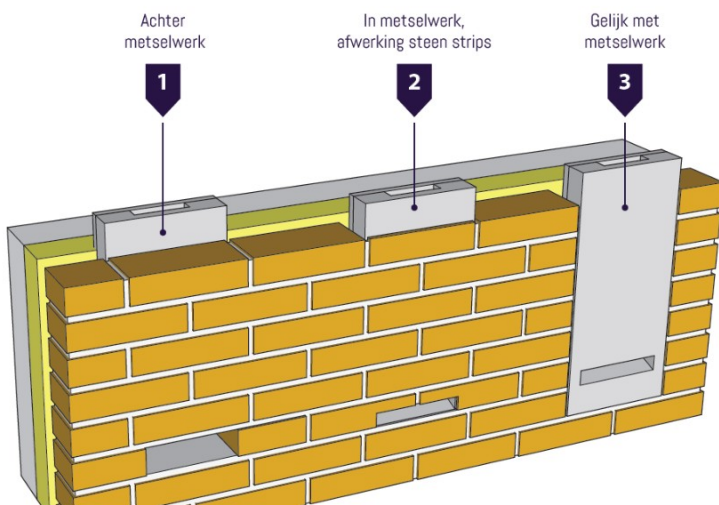
In de uitgangspunten voor dit project komt een paragraaf duurzaamheid voor. In dat kader past aandacht voor behoud en herstel van biodiversiteit.

Het is gewenst natuur-inclusief te bouwen en een aantal gewenste voorzieningen te integreren voor Huismus, Gierzwaluw en vleermuizen:

- a. Voor de Huismus wordt ruimte beschikbaar gehouden onder onderste twee rijen dakpannen. Op een aantal plaatsen worden in afwijking hiervan vogelvides aangebracht op de onderste panlat.

- b. Voor de Gierzwaluw worden holle inbouwstenen ingemetseld in de randen van de zijgevels.
- c. Voor vleermuizen worden kasten ingemetseld in de spouw op diverse plaatsen en op een aantal zijgevels vleermuiskasten geplaatst. Daarnaast wordt in een groenvoorziening een groepskast voor vleermuizen op een paal aangebracht. Aanbevolen wordt: voorzieningen voor de Gewone dwergvleermuis, voor de Laatvlieger en in beperkte mate voor de Ruige dwergvleermuis.

Enkele aanbieders van producten zijn Faunaprojecten.nl, Veldshop.nl, Vivarapro.nl

Figuur 10: Mogelijkheden voor vleermuizen: inbouwkasten

Figuur 11: Mogelijkheden voor gierzwaluwen: nestgelegenheid onder overstek of inbouwsteen in gevel (gierzwaluw, 2020)

8 Foto's van de gebouwen in het plangebied

Pand 1

Pand 2

Pand 3

Pand 4

Vervolg pand 4

Pand 5

9 Bronnen

Gebruikte literatuur:

1. Bij12, *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis, Pipistrellus pipistrellus*, versie 1.0, juli 2017.
2. BIJ12, *Kennisdocument Ruige dwergvleermuis, Pipistrellus nathusii*, versie 1.0, juli 2017.
3. BIJ12 *Kennisdocument Rosse vleermuis, Nyctalus noctula*, versie 1.0, juli 2017.
4. BIJ12 *Kennisdocument Watervleermuis, Myotis daubentonii*, versie 1.0, juli 2017.
5. Vleermuis vak beraad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur 2017. *Vleermuisprotocol 2017*, maart 2017.
6. Vereniging voor Zoogdierkunde en Zoogdierbescherming, *Herkenning van Nederlandse vleermuissoorten aan hun geluid*, 2001.
7. Kapteyn K., *Vleermuizen in het landschap*, 1995.
8. Ministerie van Economische Zaken, *Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen*, versie 1.3 december 2016.
9. © NDFF - quickscanhulp.nl 02 juni 2020.

Internetpagina's

10. www.vogelbescherming.nl
11. www.bij12.nl
12. www.vleermuis.net

Watersnip Advies

Advies voor ecologie, landschap, water en recreatie

Watersnip v.o.f.

's-Gravenbroekseweg 154

2811 GK Reeuwijk

KvK 76653862

+31 (0)182-395460

www.watersnipadvies.info

advies@watersnip.info

